

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
ESTONIAN CHAMBER OF PEOPLE WITH DISABILITIES

Kultuurisündmuse ligipääsetavuse kontroll-leht
2024

VALDKOND	SELGITUSED/ JUHISED
INFO LIGIPÄÄSETAVUS	
Kas kodulehekülg/ mobiilirakendused on ligipääsetavad nägemispuudega inimestele?	<p>Kodulehekülg ja mobiilirakendused peavad vastama <u>WCAG 2.0 (Web Content Accessibility Guidelines 2.0)</u> suunistele. 2025.aastast jõustuvad täiemahuliselt toodete ja teenuste ligipääsetavuse nõuded (vaata seadusandlust).</p> <p>Vaata lisa digiligipääsetavuse nõuetest Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve kodulehelt: https://ttja.ee/digiligipaasetavuse-tagamine/nouded</p> <p>Juurdepääsetavuse suuniste täitmine on oluline, et tagada ligipääsetavuse liikumis-, nägemis-, kuulmis-, taju-, kõne-, ja keelepuude ning õpiraskustega inimestele.</p> <p>Kodulehe ligipääsetavuse kiirtestimine: https://wave.webaim.org/</p>
Kas info edastamisel on kasutatud alternatiivseid kommunikatsioonivahendeid/ viise?	<p>Oluline info (nt peo idee tutvustus, ligipääsetavuse info jne) eesti viipekeeles ja lihtsas keeles.</p> <p>Viipekeeletõlkide kaasamine ja tellimine: http://www.viipekeeletolgid.ee/</p> <p>Info lihtsa keele kohta: http://vaimukad.ee/mis-on-lihtne-keel/</p> <p>Lihtsa keele tõlkimine MTÜ Vaimupuu: https://vaimupuu.ee/kontakt/</p>
Kas videod on varustatud subtiitrite, kirjeldustõlke ja viipekeeletõlgetega?	<p>Kõik koduleheküljel ja teistes kanalites edastavad videofailid peavad olema dubleeritud subtiitritega. Subtiitrid on võimalik luua ise: http://bark.phon.ioc.ee/webtrans/ (veebipõhine kõnetuvastus, lisada soovitud fail). Vaata lisa</p>

Subtiitrite kasutamisele viitav logo:

Kirjeldustõlke olemasolule viitav logo:

Viipekeeletõlke olemasolule viitav logo:

Kas koduleheküljel on olemas info peopaikade ligipääsetavuse osas?

[Eesti Vaegkuuljate Liidu kodulehelt](#). Tööriist aitab luua veebipõhise transkriptsiooni, mille alusel saab toimetada subtiitrid (srt-fail) [tutvu juhendiga](#). Teenuste kasutamine mitteärilistel eesmärkidel on tasuta.

NB! Subtiitrite loomise teenust pakuvad erinevad ettevõtted (aitab Google otsing). Spetsiaalsete vaegkuuljate subtiitrite loomiseks võtta ühendust Eesti Vaegkuuljate Liiduga (<https://vaegkuuljad.ee/kontakt/>).

Kirjeldustõlge on visuaalsuse vahendaja ehk sõnalise kirjelduse abil nägemispuudega inimesele ettekujutuse loomine visuaalsest objektist või tegevusest. Kirjeldustõlge on dialoogide vahele loetav kirjeldus toimuvast, mis selgitab olulisi visuaalseid elemente filmis, telesaates, kunstinäitustel, üritustel, spordivõistlustel, teatrietendustel jne. Kirjeldustõlget toetavad ka taktilised vahendid (näiteks maketid, kujud, reljeefsed plaanid, 3D kaardid, joonised jmt).

Tinglikult võib kirjeldustõlget jagada kaheks:

- **Staatilise objekti** (foto, maali, skulptuuri, muuseumi eksponaadi) kirjeldus.
- **Dünaamiliste objektide, tegevuste kirjeldus** (filmis, teatrietenduses vm toimuvate tegevuste, olukorra muutuste jms kirjeldus) (allikas: <https://pimedateliit.ee/kirjeldustolge/>)

Vaata [kirjeldustõlke pakujate infot](#) või võta ühendust [Eesti Pimedate Liiduga](#) kirjeldustõlke loomiseks.

Viipekeeletõlkide kaasamine ja tellimine:
<http://www.viipekeeletolgid.ee/>.

Küsi lisa Eesti Kurtide Liidust ead@ead.ee.

Luua eraldi seksioon **“Ligipääsetavus”**, mis sisaldab infot ligipääsetavuse lahenduste osas. Oluline on lisada pildimaterjali, sh tualettruumide kohta. EPIKoja ligipääsetavuse seksioonid (1. tabulaatoriga liikudes; 2. nähtav alaleht):

Rahvusarhiivi ligipääsetavuse alaleht:

KÜLASTAJALE

- Uurimissaalid
- Uurijatund
- Ühisloome
- Ekskursioonid arhiivis
- Näitused
- Arhiivihommik
- Meelelahutus
- Ligipääsetavus**
- Ürituste korraldamine Nooras
- Tasulised teenused

Ligipääsetavus

- ▼ [Kontakt ja lahtiolekuajad \(Noora\)](#)
- ▼ [Kuidas tulla Noorasse](#)
- ▼ [Noora ümbrus](#)
- ▼ [Noora fuajee ja aatrium](#)
- ▼ [Noora hoone](#)

Kas koduleheküljelt on leitav info puuetega inimestele mõeldud soodustuste osas?

Sooduspiletid puuetega inimestele (soovitavalt liikumis-, nägemis- ja intellektipuudega isikule), **tasuta sissepääs** nägemis-, liikumis- ja intellektipuudega isiku saatjale.

Näide: Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum:

Sooduspiletid:

- Õpilased
- Üliõpilased ISIC kaardi või kehtiva üliõpilaspileti esitlemisel
- Pensionärid
- **Keskmise puudega 16-aastane või vanem isik ja tema saatja**
- Vormirietuses Eesti Vabariigi ajateenijad

[Vaata ligipääsetavust siit!](#)

Tasuta sissepääs:

- 8-aastased ja nooremad lapsed (v.a haridusprogramm)
- **Muuseumikaardiga**
- Represseeritud ja represseerituga võrdsustatud isikud vastava tunnistuse esitamisel
- ITIC kaardi omanikud üksikülastusel ja gruppide saatjana
- Eesti Vabariigi muuseumitöötajad töötõendi esitamisel
- ICOMi liikmed ICOM kaardi esitamisel
- Lastegruppide saatjad (eelkooliealistel lastel kuni 2 saatjat, õpilastel 1 saatja iga 10 õpilase kohta)
- **Keskmise puudega kuni 16-aastane isik ja tema saatja**
- **Raske ja sügava puudega isik ning tema saatja**
- Lastekodu lapsed
- Ajakirjanikud (pressikaardi alusel)

<p>Kas ligipääsetavuse info on planeeritud ürituse üldisesse kommunikatsiooni- ja turundusplaani?</p>	<p>Kommunikatsioonitegevused planeerida koostöös puuetega inimeste esindusorganisatsioonidega. Leia koostööpartnereid epikoda@epikoda.ee või vaata EPIKoja liikmeid.</p>
<p>LIGIPÄÄS TOIMUMISPAIKA</p>	
<p>Kas on tagatud ligipääsetav ja madalapõhjaline transport peopaika jõudmiseks?</p>	<p>Näiteks juhul, kui korraldaja organiseerib transpordi sündmusele või peopaika.</p>
<p>Kas ühistranspordi peatusest sissepääsuni viiv tee on läbitav takistusteta?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kergliiklustee peab olema tasase pinnaga ja kõva kareda või seotud materjalist kattega. • Kergliiklustee pikikalle ei tohi üldjuhul ületada 6 % (protsenti). Liikumisteel, kus kõva tasane teekatte materjal ei ole sobiv kasutamiseks, võib kasutada muud tihendatud materjali või laudteed. • Ülekäigurajani suunamiseks kasutatakse vajadusel suunavat kombatavat reljeefset teekattematerjali. Ülekäiguraja üleminek sõiduteelt kergliiklusteele peab olema sujuv, ilma järskude ja teravate servade (sh teekattematerjalina ei sobi lahtine killustik, muna- või täringukivi). <p>Vaata nõudeid kaldteele ehk pandusele.</p>
<p>Kas organisatsiooni koduleht pakub lisainfot kohalejõudmise kohta, sh kirjeldust lähimast ühistranspordipeatusest ja parklast?</p>	<p>Kirjeldustõlge aitab planeerida teekonda ja tulla soovitud sihtpunkti iseseisvalt.</p> <p>Vaata näiteid Rahvusrhiivi ja Lennusadama kodulehelt. Lihtsama kirjeldusega näidis Kanuti Gildi saali kodulehel ligipääsetavuse sektsioonis.</p>
<p>PARKIMINE</p>	
<p>Kas 1% parkimiskohtade koguarvust on arvestatud puuetega inimestele ning parkimiskohad asuvad sissepääsu või toimumispaiga vahetus läheduses (kuni 50m)?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tagatakse 1 % kõigist parkimiskohtadest, kuid mitte vähem kui kaks kohta (või üks koht alla 20 parkimiskohaga parklas) kuni 50m kaugusel sissepääsust. • Tagada puudega inimest transportiva sõiduki peatumine sissepääsu vahetus läheduses (kuni 50 m sissepääsust või alast). • Kodulehel anda infot parkimiskohtade olemasolu ja lisavõimaluste kohta. Vaata näidet 1. ja vaata näidet 2.
<p>Kas puuetega inimeste</p>	<p>Parkimiskohad peavad olema tähistatud vastava</p>

parkimiskohad on selgelt viidastatud?

teemärgisega teekattel ja liiklusmärgiga, mis asub parkimiskoha ees või kõrval 1–1,2 meetri kõrgusel alusel või hoone seinal.

Puudega inimeste parkimiskohad tähistatakse kasutades rahvusvahelist ratastooli piktogrammi ning paigutatakse võimalikult sissepääsu lähedale (kuni 50m).

Kodulehel antakse infot parkimiskohtade olemasolu ja lisavõimaluste kohta: [Vaata näidet 1.](#) ja [vaata näidet 2.](#)

Kas puuetega inimeste ühe parkimiskoha suurus on vähemalt 3500 mm x 5000 mm?

[Vaata nõudeid parklale](#)

Kas parkimisplatsilt sissepääsuni viiv liikumistee on läbitav takistusteta?

- Parkimisala peab olema tasase pinnaga ja kõva kareda kattega. Lubamatu on kasutada invaparkimiskohas nn murukivi.
- Pääs kõnniteele tagatakse kõnnitee madaldusega.
- [Vaata ligipääsetavuse juhendit.](#)

Kas parklast sissepääsuni viivad vajalikud suunaviidad?

- Teave suunaviidal esitatakse **mittepeegelduval ja kontrastsel** taustal.
- Kirjatähtede kuju ja suurus peavad tagama teabe nähtavuse mõistlikust kaugusest ka nägemislangusega inimesele.
- Kasutatakse rahvusvahelisi tähiseid ja piktogramme.

- Puhkekohta tähistavad ja suunavad viidad peavad olema hästi märgatavad.

SISSEPÄÄSUD JA KASSAD NING INFOLAUAD

Kas on tagatud takistusteta iseseisev ligipääs toimumispaika või alale?

Humana Vintage sissepääsul (Lai tn, Tallinn) juhendatakse inimest helistama kaldtee paigaldamiseks:

- Tagatakse takistusteta sissepääs hoonesse, pakkudes sisenemiseks kaldteed, lifti või alternatiivset teekonda. Kui kasutatakse kaldteed, ei tohi kõrguse ja pikkuse suhe ületada 6%. Kui see pole ehitise eripära tõttu võimalik, võib kaldtee tõus olla kuni 10%. Kaldtee laius peab 1,2m ning käsipuud tagatud kahel kõrgusel: 70 cm ja 90 cm.
- Lävepakk ei tohi olla terav, üle 2.5 cm lävepakk tasandatakse mittelävivajuva kaldpleki või -liistuga. Tasandus peab olema tehtud kogu ukseava laiuses ning tasanduse pikkus ei tohi olla üle 150 millimeetri.
- Sisenemisel antakse esmane info ja vajalikud abivahendid (audiogiid, pult, kõrvaklapid)

Ligipääsetav sissepääs peab olema viidatud, selle tähistamiseks kasutatakse rahvusvahelist ratastoolisümbolit, suunavat noolt ja vajadusel telefoninumbrit.

Rahvusvahelise ratastooli piktogrammi uuendatud versioon:

Ligipääsetavale väljapääsule viitamine:

Ligipääsetavale teekonnale viitavad piktogrammid metroojaamas:

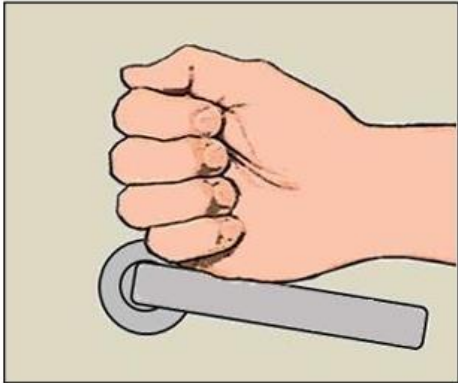

Rahvusvaheline ligipääsetavuse sümbol (ISA), tuntud ka kui rahvusvaheline ratastooli sümbol.

Ligipääsetavale teekonnale viitav piktogramm avaliku hoone seinal Lätis:

<p>Kas liikumiskoridorides, uste ja väravate ees on ratastoolile piisavalt vaba ruumi (miinimum 1500 x 1500 mm)?</p>	<p>Ka sisenemisel ukse ees peab olema horisontaalne vaba pind ukse laiuses ja pikkusega 1,5 meetrit alates uksest.</p>
<p>Kas tagatud on vähese füüsilise jõuga uste avamine?</p> <p>Ukse avamine vähest füüsilist jõudu rakendades:</p> 	<p>Uste avamine peab olema võimalik ühe käega ja kuni ~2,5 kg tõbejõuga. Kasutatakse funktsionaalseid käepidemeid, mida on võimalik kasutada mootorikahäirega inimestel, nt avada ühe käega või käeseljaga, rakendamata tugevat füüsilist jõudu.</p> <p>Hea lahendus on võtta kasutusele automaatselt avanevate uste uksemehhanisme.</p> <p>Ukse lävepakk ei tohi olla terav. Üle 25 mm lävepakku puhul võetakse kasutusele tasandusliistud. Vaata nõudeid uksele.</p>
<p>Kas tagatud on sobival kõrgusel vastuvõtu/teeninduslaud?</p> <p>Induktsioonsilmuse piktogramm:</p> <p>Induktsioonsilmuse ehk silmusvõimendi olemasolu tähistatakse teenindus-letil vastava piktogrammiga:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vastuvõtulaud võiks olla kahel kõrgusel. • Teeninduslettide, -luukide, -kassade vms, piletite müügi- ja kontrollimispunktide sobiv kõrgus ratastoolis liikujale on 750–850 mm põrandast. • Vastuvõtulaudadest vähemalt üks peab olema varustatud induktsioonsilmuse ehk silmusvõimendiga, mis aitab kuulmislangusega inimesi mürarikas keskkonnas. Induktsioonsilmus koos silmusvõimendiga on tehniline lahendus, mis aitab vaegkuuljaid olukordades, kus ümbritseva keskkonna müra on suur, heliallikas asub kaugel või on ruumis kajad. <p>Sobiva kõrgusega teeninduslett Kalevipoja kojast (Tartumaal):</p>

Loe lisa:

<https://vaegkuuljad.ee/teenused/silmusvoimendus/>

Kas personalil on piisavalt teadmisi, kuidas abistada puuetega inimesi?

Hea oleks viia end kurssi erinevate erivajadustega. Soovitame koolitusi, kuidas suhelda puudega arvestavalt. [Vaata suhtlemissoovitusi.](#)

Kas vajadusel saab küsida infot ja abi personalilt?
Tervishoiuteenust osutava asutuse infosilt Rakveres:

Kohale jõudes abi saamiseks on soovitatav lisada asutuse uksele või piletikassale info telefoninumbriga.

Tervishoiuteenust osutava asutuse infosilt Tallinnas:

<p>Kas sissepääsude juures on võimalik laenutada liikumisabivahendeid?</p>	<p>Nt ratastoole, lastekärusid.</p>
<p>LIGIPÄÄSETAV TUALETTRUUM</p>	<p>Vaata nõudeid tualettruumile ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri määrusest number 28</p>
<p>Kas peopaikades on tualettruumid (sh teistsaldatavad) puuetega inimestele (sh lastele / väikest kasvu täiskasvanutele)?</p>	<p>Ka ajutistest tualettruumidest, näiteks spetsiaalsetel üritustel välitingimustes, peab osa tualettruumidest olema ligipääsetavad liikumisabivahendiga ning võimaldama siseneda koos abistajaga.</p> <p>Ratastooli jaoks tagatud vaba ruumi laius 900 millimeetrit ja pööramisraadius 1,5 x 1,5 meetrit. Nõuded § 24. Nõuded erivajadust arvestavale tualettruumile</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontrolli, et tualettruumidel oleks piisavalt ruumi, et võimaldada liikumisabivahendi kasutamist ja abistaja juurdepääsu. • Veendu, et tualettruumidel oleks selge ja loetav märgistus, mis aitab tualeti lihtsamini leida. • Kontrolli, kas ukсед on piisavalt laiad ja kergesti avatavad, et tagada mugav sissepääs. • Veendu, et tualetipotil oleksid käetoed • Uuri, kas seebidosaatid ja kuivatid on piisavalt madalal, et neid saaks kasutada ka ratastoolikasutajad ja väikest kasvu inimesed jne. Sobiva paigalduskõrguse ülempiir on 1,4m
<p>Kas tualettruumide, sh invatualettruumide asukohad on selgelt viidastatud?</p>	<p>Nt. „asukoht staadionil, ratastooli-platvormi läheduses“.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veendu, et tualettruumidel oleks selge ja loetav märgistus, mis aitab tualeti lihtsamini leida, sh taktiline tähistus uktsel ning võimalusel tualettruumini viiv juhttee, taktiline ala kaart. <p>Vaata lisa, kuidas tagada ligipääsetavus nägemispuudega inimestele projekteerimisjuhendist „Ehitatud keskkonna ligipääsetavus nägemispuudega inimestele” https://pimedateliit.ee/projekteerimisjuhend/</p>

WC

Kas tualettruumide ukсед on tähistatud piktogrammide ja võimalusel taktilise infoga?

Sobiva suuruse ja kontrastsusega sildid, mis tagavad loetavuse ka kaugelt:

- Tualettruumi ukse välisküljel peab olema reljeefne ja kontrastne tähistus ning rahvusvaheline tähistus. Parim võimalik tualettruumi silt, millel on tagatud punktkiri (Braille), taktiliselt ratastooli piktogramm ja taktiliselt kiri „WC“ (allikas: MTÜ Kakora).

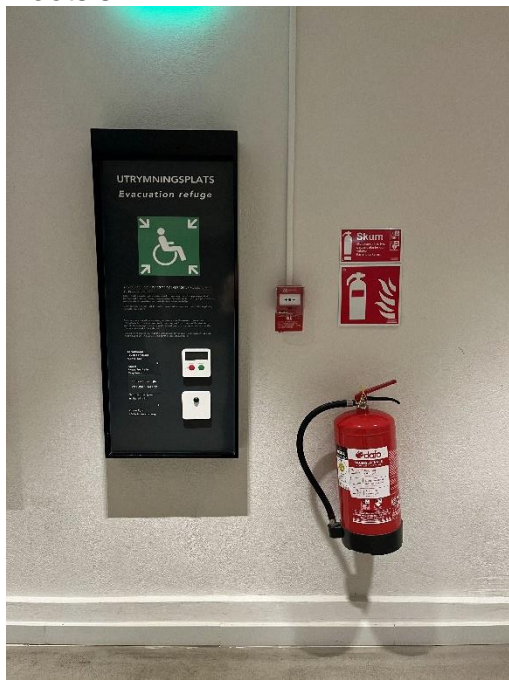

Kas tualettruumile ja olulistele strateegilistele punktidele viidatakse kogu ala ulatuses?

Nt Liftile ja tualettruumile viidatakse kogu ala või hoone ulatuses.

Ligipääsetav evakuatsioonipunkt
Rootsis:

	
<p>Kas tualettruumideni pääseb pealalt takistusteta?</p>	<p>Sh on tagatud tasapinnaline tee tualettruumini.</p>
<p>Kas invatualettruumi suurus on vähemalt 2,2 x 2,5 m?</p>	<p>Ka ajutistest tualettruumidest, näiteks spetsiaalsetel üritustel välitingimustes, peab osa tualettruumidest olema ligipääsetavad liikumisabivahendiga ning võimaldama siseneda koos abistajaga.</p>
<p>Kas põrandapind on kõva, tasane, mitte libe ega peegelda vastu?</p>	<p>Peegeldav põrandapind raskendab orienteerumist, põranda märgumine suurendab libisemis- ja komistusohu.</p>
<p>Kas invatualettruumi lukustusmehhanism on mugav nõrga haardega inimestele?</p> 	<p>Tualettruumi uks peab avanema väljapoole ja olema ühe käega kergesti avatav. Ust peab saama seest lukustada pööratava lukk-käepidemega ja vajadusel väljast avada. Näide Mulgi Elamuskeskus:</p>

Kas invatualettruumi tualetipott on varustatud käetugedega?

WC-poti kasutamist hõlbustavad käetoed peavad olema mõlemal pool WC-potti 600-millimeetrise vahega ning asuma põrandast 800 millimeetri kõrgusel.

Kas kätepuhastusvahend, tualettpaber, kätepaber on kättesaadavad istuvas asendis?

Tualettpaber asetatakse käepideme külge.

Prügikast peab olema pealtpoolt avatav või lahtine ning asuma kätepaberihoidja all.

Kogu tualettruumi sisustus peab eristuma kontrastselt seintest ja ümbritsevast.

VIIDASTUS

Kas sildid ja viitadel kasutatav tekst on lihtsas fondis, ilma liigse kujunduseta?

NB! Vältida:

Kõik viitade ja siltide tekstid peavad olema lihtsalt loetavad ja üheselt mõistetavad, st kasutatakse rahvusvahelisi piktogramme ja märgistusi (**vältida kujunduslikult keerulisi tähistusi nt kübaraga daam jms**).

Hea näide tähistamisest:

Vältida:

Kas teksti täiendatakse sümbolite ja piktogrammidega? Kas neid on lihtne mõista?

Kasutatakse rahvusvahelisi tähiseid ja piktogramme. Kasutatakse šeriifideta kirjatüüpe nagu Arial, Verdana, Helvetica

Kas sildid on hästi valgustatud ning ei tekita peegeldust?

Teave suunaviidal esitatakse mittepeegelduval ja kontrastsel taustal. Kirjatähtede kuju ja suurus peavad tagama teabe nähtavuse mõistlikust kaugusest ka nägemislangusega inimesele.

Kas viidad on kontrastsed (soovitavalt tume heledal taustal), asetsedes kõrgusel 1400 mm – 1600 mm maapinnast ja tähtede suurus ei ole väiksem kui 40 mm?

Siltide, viitade, kaartide, plaanide ja makettide paigutusel tuleb arvestada, et neid uuriv inimene ei jääks käiguteel liikujatele ette. Sildid ja viidad paigaldatakse põranda- või maapinnast 1400–1600 mm kõrgusele.

Kas ratastoolis inimene pääseb sildile ligi, et seda lugeda ja puudutada?

Sildid ja viidad, mis on ainult taktiliselt loetavad, peab paigaldama 1300–1400 mm kõrgusele põranda- või maapinnast.

Kas on olemas taktilised/Braille kaardid ja mudelid või objektid, kasutatakse punktikirja ja reljeefset

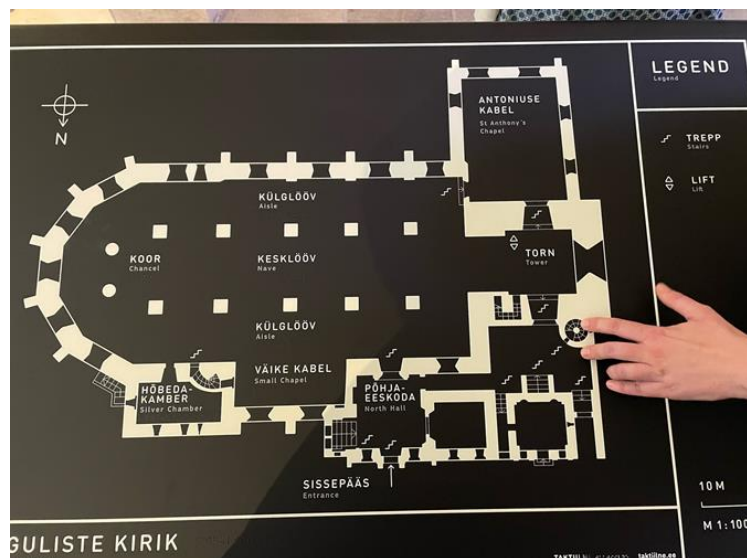
Reljeefkaart või -plaan on reljeefsete kujutistega kaart või plaan, näiteks hoone reljeefne põhiplaan. See sisaldab nii kompimise kui ka nägemisega saadavat infot. Reljeefkaart või

teksti?

Reljeefne tekst peab olema kõrgusega vahemikus 15...55 mm, reljeefsuse kõrgus peab olema minimaalselt 0,8 mm (soovituslik 1...1,5 mm).

-plaan annab sageli infot ka selle kohta, millised esemed on hoone ruumides. Alusele paigaldatud reljeefkaart või -plaan võib olla näiteks metallist, puidust, plastist või keraamilisest materjalist. Reljeefkaart peab olema pinnakattest 900–1000 mm kõrgusel horisontaalsel pinnal või maksimaalselt 45° nurga all ([vt ka joonist EPL-03](#)).

LIGIPÄÄSETAVUS SISULE

Kas kohapeal on nägemispuudega inimestele tagatud vähemalt üks kirjeldustõlkega etendus?

Kohapeal kõrvaklappidest kirjeldustõlke võimalus ehk nähtava tegevuse selgitamine kõne abil. Kirjeldustõlke teostajad peavad olema professionaalsed kirjeldustõlgid koos konsultandi / konsulantidega. Tõlkekabiin vähemalt kahe töökohaga.

[Kontaktid](#) - Eesti Pimedate Liit saab suunata kirjeldustõlke teenusepakkujateni ja jagada kontakte.

Vaata [Lexsoul Dancemachine videole tehtud kirjeldustõlget](#).
Vaata kontsertetendust [kirjeldustõlke](#) ja [kirjutus- ning viipekeeletõlkega](#).

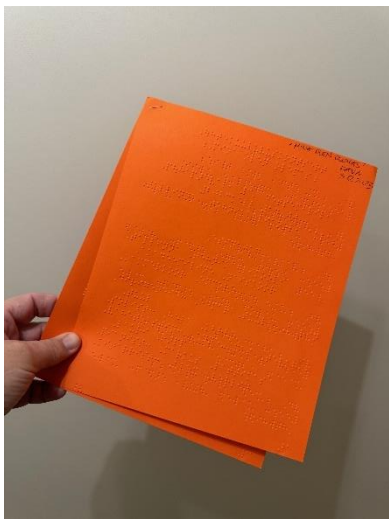
Kas kirjeldustõlkega etendust on võimalik jälgida ka televiisori/raadio vahendusel?

Soovitavalt ETV2 kanalil, kasutades audiokanali võimalust.

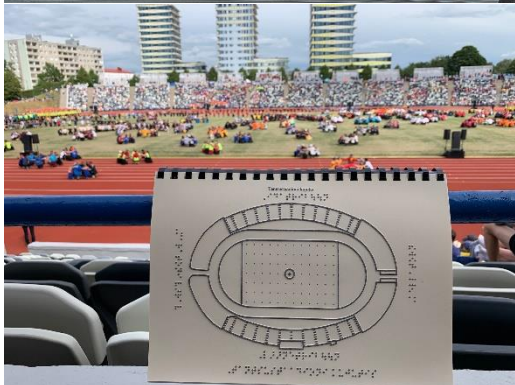
Kas on võimalus eelnevalt tutvuda taktiilse väljapanekuga?

Hea tava on võimalus nägemislangusega inimestel lasta tutvuda kostüümide ja näitlejatega enne teatrietendust. Info peab olema kodulehel „Ligipääsetavuse“ all eraldi välja

	toodud.
Kas liikumispuudega inimestele on eraldi tribüün või istumiskohad koos kaaslastele, saatjatele mõeldud istekohtadega?	<p>Liikumispuudega inimestele ja nende saatjatele kavandada eraldi vaateplatvorm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eraldi tribüün/ratastoolikohad on abivahendiga küllastajale asendamatud. Nende loomisel tuleb arvestada ratastooli suuruse ja kaldtee kalde (kuni 5%, 6–10% puhul vajalikud käsipuud mõlemal panduse küljel ning teavitus, et tulla saatjaga), materjali, laiuse ja ääristega. • Tuleb arvestada, et ratastoolikasutaja soovib sageli istuda koos kaaslase või sõpradega, seetõttu tuleks ratastooli kõrvale pakkuda lisa istekohti. • Saalides nähakse ratastoolikasutajatele ette horisontaalsed kohad mugavaks paigutu-miseks. Nad peaksid saama valida kauguse lavalt või ekraanilt, seega tuleks üks koht paigutada nt esimesse ritta ja teine viimasesse. • Parim tava on eemaldada keskosast üks rida, et luua rohkem ruumi ratastoolidele ja juhtkoertele. Istmed võiksid olla vajadusel eemaldatavad.
Kas puuetega inimestele on tagatud tasuta või sooduspiletid? Sh liikumis-, nägemis- ja intellektipuudega isiku saatja pääseb etendusele tasuta.	Saatjapilet peab võimalusel olema tasuta.
Kas kohapeal on olemas punktkirjas kavad?	<p>Nt võib kava sisaldada ürituse lühikirjeldust pealkirju, autoreid. Kava ühel lehel planeerida nt ala plaan. Kavad peavad olema kättesaadaval infolaudades.</p> <p>Ala taktiline plaan/mudel planeerida vastava sissepääsu lähedusse, ala keskele ja lõppu.</p>
Punktkirjas kavad:	

Taktiline tantsupeo teatmik:

Kas vähemalt üks sündmusest on kohapeal ligipääsetav kuulmispuudega inimestele?

Kirjutustõlke kuvamine ekaanil:

Tagatud on **kirjutus- ja viipekeeletõlked**. Kirjutustõlge sobib paljudele, kuid on hädavajalik kuulmislangusega inimestele. Eesti viipekeeletõlge aga kurtidele.

Erilisemat elamust pakub ka see, kui muusikalised etteasted on tõlgitud viipekeelde. Goldplay kontserdil, sh Tallinnas olid kasutusel spetsiaalsed vibratsioonivestid, mille kaudu oli võimalik muusikat tajuda ja kontserdist veelgi paremini osa saada. [Vaata videot.](#)

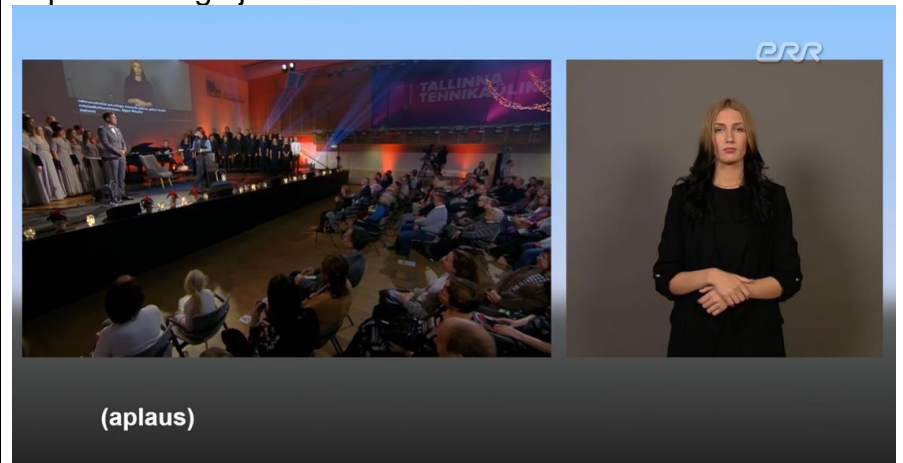

Viipekeeletõlk töötamas:

Viipekeeletõlge järelvaatamises:

Kirjutustõlge koorikontserdil:

Kas on tagatud istumiskohad puuetega inimestele ja saatjatele?

Võimalusel lava läheduses, takistusteta juurdepääsuga. Ratastoolikasutajatele tuleb ette näha horisontaalsed kohad mugavaks paigutamiseks. Nad peaksid saama valida kauguse lavalt või ekraanilt, seega tuleks üks koht paigutada esimesse ritta ja teine viimasesse ritta. Parim tava on eemaldada keskosast üks rida, et luua rohkem ruumi ratastoolidele ja juhtkoortele. Istmed võiksid olla vajadusel eemaldatavad. Näide parimast praktikast (Rootsi):

Tähistatud koht ratastoolis liikujale:

	
<p>Kas üritusest/sisust on tehtud lihtsas keeles kokkuvõte? Lihtsa keele kasutamisele viitav piktogramm:</p> 	<p>Lihtne keel (intellektipuudega, vähese lugemis- või keeleoskusega inimestele, lastele). Tegemist on lihtsustatud keelega, mis on kergesti loetav ja mõistetav, näiteks intellektipuudega inimeste tarvis.</p> <p>Lugemisraskustega inimeste spekter on lai: lisaks intellektipuudega inimestele kuuluvad siia ealiste iseärasuste tõttu lapsed, vanurid ja noored ning välismaalased, kes alles õpivad eesti keelt. Lisaks on lihtsad ja äratuntavad sümbolid ja piktogrammud vajalikud ka normintellektiga täiskasvanud inimestele, kuna tihti on ajal lihtsam tuvastada pilti kui teksti.</p> <p>Vaata näidet lihtsas keeles sisust „Veneetsia – merede kuninganna“ (SA Eesti Meremuuseum, Lennusadam).</p>
<p>Kas videoülekanne/ ülekanded on varustatud viipekeeletõlkega?</p>	<p>Viipekeeletõlk kuvatakse videoülekandes paremal nurgas ja piisavalt suures formaadis või eraldi ekraanil üritusel.</p> <p>Vaata näidet 1 ja vaata näidet 2.</p>
<p>Kas järelvaatamises on tagatud subtiitrid ning eesti viipekeeletõlge?</p>	
<p>PERSONALI TEADLIKKUS JA PLANEERIMINE</p>	
<p>Kas ligipääsetavuse tagamiseks</p>	<p>Hea oleks, kui asutus või organisatsioon loob strateegilise</p>

vajalikud rahalised vahendid on planeeritud eelarvesse?	<p>plaani, kuidas edendada ligipääsetavust järkjärgult.</p> <p>Asutuse või organisatsiooni eelarves peaks kajastuma erinevatele ligipääsetavatele tõlgetele kuluv ressurss.</p>
Kas kogu korraldusmeeskond on teadlik ligipääsetavuse olulisusest ning ligipääsetavuse lahendustest?	<p>Erinevad juhendid on näiteks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kui suhtled puudega inimesega • Juhised kultuuri ja turimisvaldkonna teenuste ligipääsetavuse suurendamiseks • Eesti Puuetega Inimeste Koda on koostöös Kultuuriministeeriumiga koostanud toetava mudeli ligipääsetavuse tagamiseks kultuuris ja spordis. Väärt nõu varieerub füüsilisest keskkonnast ürituste korraldamiseni. Tutvu juhendiga. • Kommunikatsioonijuhend, et tagada valimiste ligipääsetavus sisaldab praktilisi nõuandeid, kuidas tagada ligipääsetavust sotsiaalmeedias, kirjas, pildimaterjalides jne. (Autor: Euroopa Puuetega Inimeste Foorum).
Kas teenindav personal on saanud koolitusi puuetega inimeste abistamisest?	<p>Soovitame personalile ja juhtkonnale mõeldud ligipääsetavuse ja suhtlemise teemalisi koolitusi. Koolituse tellimiseks võtta ühendust epikoda@epikoda.ee</p>
Kas korraldusmeeskonnas on ligipääsetavuse eest vastutav isik?	<p>Ligipääsetavuse eestkõneleja loob ja hoiab kontakte erinevate puuetega inimeste organisatsioonide ja sihtrühma esindajatega.</p>
Kas on loodud kontakt/ kontaktid puuetega inimeste esindusorganisatsioonide esindajatega?	<p>Kommunikatsioonitegevused planeerida koostöös puuetega inimeste esindusorganisatsioonidega. Leia koostööpartnereid epikoda@epikoda.ee või vaata EPIKoja liikmeid. Vaata näidet ligipääsetavast ühtekuuluvuskontserdist.</p>
Kas ligipääsetavuse meeskond (viipekeeletõlgid, kirjeldustõlgid jne) on osa meeskonnast?	<p>Neile on tagatud sissepääsukaardid, tagatud toitlustus jne.</p>

Kontroll-loendi koostas Eesti Puuetega Inimeste Kodaliikmei.
Kasutatud on MTÜ Kakora [“Kultuur kõigile” materjale](#).